

IZBORI POD LUPOM

broj
dana do
izbora

Građanske inicijative će kontinuirano pratiti i evidentirati slučajeve kršenja slobode izražavanja, okupljanja i udruživanja tokom predizborne kampanje. Ukazivaćemo na sve propuste i nezakonite radnje tokom izborne kampanje, uključujući slučajeve zloupotrebe javnih resursa i javnih funkcija u svrhu vođenja kampanje. O svim ovim pitanjima izveštavaćemo zainteresovanu javnost na nedeljnom nivou.

Studenti u blokadi su u aprilu 2025. godine svojim prvobitnim zahtevima upućenim nadležnim institucijama u Srbiji dodali i zahtev za rapsivanjem vanrednih parlamentarnih izbora. Konačno, nakon godinu i po dana protesta i stotine hiljada građana na ulicama širom zemlje, vanredni parlamentarni izbori su raspisani za 25. oktobar.

U predizbornu kampanju međutim, ulazi se u okolnostima ograničenog medijskog prostora, konstantne kampanje tagretiranja i gušenja osnovnih sloboda građana. U periodu trajanja predizborne kampanje donosimo vam nedeljne izveštaje Izbori pod lupom, po ugledu na Tri slobode pod lupom, gde ćemo vas izveštavati o svim kršenjima slobode izražavanja, okupljanja i udruživanja u kontekstu predstojećih izbora.

Može se reći da je predizborna kampanja otpočela i pre samog raspisivanja izbora. Mesecima je karavan vladajuće stranke obilazio mesta po Srbiji, a u posetama su učestvovali najviši državni zvaničnici, uključujući predsednika države i ministre različitih resora. Pred izbore smo i saznali da je ukupno 16 studenata, aktivista i opozicionih političara bilo na meti špijunskog softvera, uključujući i Pegasus spyware koji samo države mogu da pribave. Ovakve okolnosti upućuju da u izbornu takmičenje politički akteri ulaze sa nejednakim startnim pozicijama, dok sa jedne strane stoje državni resursi i zarobljene institucije, na drugoj strani se nalaze akteri izloženi prisluškivanju, progonu i targetiranju.

Funkcionerska kampanja je već nekoliko meseci unazad u jeku. Prema podacima Centra za istraživačko novinarstvo, ministri, poslanici i drugi funkcioneri vladajuće Srpske napredne stranke (SNS) obavili su 160 poseta širom Srbije od aprila do sredine avgusta 2026. Funkcionerska kampanja je zabranjena prema Zakonu o sprečavanju korupcije, a javni funkcioneri ne mogu da koriste javne resurse za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, njihovih izbornih lista i kandidata na izborima.

Ipak, to nije sprečavalo predstavnike aktuelne vlasti da koriste javna sredstva za promociju vladajuće političke stranke. Poslednji u nizu slučajeva sa elementima zloupotrebe javnih sredstava je pismo predsednika Aleksandra Vučića koje je preko Republičkog fonda za penziono i invalidsko osiguranje upućeno svim penzionerima u Srbiji. Vučić se u pismu obraća penzionerima kao odlazeći predsednik (s obzirom da ga je vladajuća stranka najavila kao nosioca liste i kandidata za premijera), a u pismu ukazuje na rezultate koje je ostvarila država predstavljajući te rezultate kao uspeh jedne strane, dok je ona druga strana "zlonamerna" i ona koja "nije u stanju da oseti zahvalnost i empatiju prema starijim", kako je u pismu navedeno, označena kao ona koja će sve to urušiti. U pogledu pisma penzionerima postavlja se više pitanja, između ostalog kako su privatni podaci o korisnicima penzija završili u svrhu slanja promotivnog materijala predsednika države i kandidata za premijera, kao i ko je platio slanje više od 1,9 miliona pisama?

Iako prikupljanje potpisa za izborne liste tek počinje, već je najavljeno ko će i sa kim izaći na izbore. Glavni odbor Srpske napredne stranke doneo je odluku 5. septembra da će Aleksandar Vučić biti nosilac izborne liste pod nazivom "Aleksandar Vučić - Ujedinjena Srbija". Ovakva vest i nije iznenađujuća jer Vučiću ističe drugi predsednički mandat i on prema Ustavu i zakonima Srbije nema prava da se treći put kandiduje za predsednika. Zajedno sa SNS u koaliciji na izbore će izaći i Srpska radikalna stranka Vojislava Šešelja i Partija ujedinjenih penzionera, poljoprivrednika i proletera Srbije - Solidarnost i pravda (PUPS). Socijalistička partije Srbije (SPS) će na predstojećim parlamentarnim izborima učestvovati u koaliciji sa Jedinstvenom Srbijom, Socijaldemokratskom partijom Srbije i Zelenima Srbije.

Dan pre raspisivanja izbora studenti u blokadi saopštili su da je osnovana grupa građana "Studentska lista - Studenti pobeđuju" koja će učestvovati na vanrednim parlamentarnim izborima. Opozicione stranke koje su najavile da će podržati studentsku listu i da neće izaći samostalno na izbore su Zeleno-levi front, Demokratska stranka, Pokret slobodnih građana i Pokret obnove Kraljevine Srbije. Studentska lista još uvek nije javno objavljena, ali su pro-režimski mediji objavili spisak od 250 imena za koje tvrde da su na studentskoj listi. Nije jasno da li je lista tačna, ali ovo ne bi bio prvi put da informacije sa studentskih sastanaka i plenuma cure u medije. Tabloidni mediji već su krenuli sa targetiranjem ličnosti koji su navedeni na ovom spisku.

Stranka slobode i pravde, Srbija centar SRCE i pokret Solidarnost najavili su izlazak na izbore okupljeni u Platformu za evropsku Srbiju. U koaliciji će na izborima zasebno izaći i Narodni pokret Srbije, Ekološki ustanak i Novo lice Srbije koji čine savez Narodna Srbija.